

Wymagania na poszczególne oceny do programu nauczania „Poznać przeszłość” historii dla klasy 1 liceum ogólnokształcącego i technikum

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Po co nam historia?	<ul style="list-style-type: none"> Program nauczania, zasady pracy, kryteria oceniania Podstawowe pojęcia (prehistoria, historia, epoki historyczne, rodzaje źródeł historycznych) Periodyzacja dziejów Cele i metody pracy ze źródłami i schematami, planami i materiałem ilustracyjnym 	– prawidłowo stosuje pojęcie <i>historia</i> , prehistoria	– rozpoznaje rodzaje źródeł historycznych	– opisuje rodzaje źródeł historycznych – wymienia w kolejności chronologicznej epoki historyczne	– wskazuje i wyjaśnia ramy chronologiczne poszczególnych epok historycznych	– wyjaśnia zasady pracy z materiałami źródłowymi
Rozdział I. Pierwsze cywilizacje						
1. Zanim zaczęła się historia	<ul style="list-style-type: none"> Podstawy antropogenezy Chronologia prehistorii: epoki kamienia, brązu i żelaza Rewolucja neolityczna i jej znaczenie 	– prawidłowo stosuje pojęcie <i>prehistoria</i> – wymienia w kolejności epoki prehistorii (epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza) – wskazuje na mapie rejon pojawienia się <i>Homo sapiens</i>	– prawidłowo wyjaśnia pojęcia: <i>paleolit</i> , <i>neolit</i> , <i>antropogeneza</i> , <i>rewolucja neolityczna</i> – przedstawia na mapie przebieg migracji <i>Homo sapiens</i>	– wymienia w porządku chronologicznym etapy ewolucji człowieka – wyjaśnia znaczenie rewolucji neolitycznej	– przedstawia ideę ewolucji Karola Darwina – opisuje etapy ewolucji człowieka – wyjaśnia cechy sztuki paleolitu i neolitu	– w szerokim aspekcie przedstawia i wyjaśnia dokonania naukowe Karola Darwina
2. Starożytna Mezopotamia	<ul style="list-style-type: none"> Znaczenie wielkich rzek dla rozwoju cywilizacji i powstania pierwszych państw Ustrój polityczny państw-miast sumeryjskich i ukształtowanie się 	– wskazuje na mapie rejon wielkich rzek (Tygrys, Eufrat) – wyjaśnia rolę wielkich rzek dla rozwoju gospodarki – rozpoznaje pismo klinowe	– wymienia najważniejsze wynalazki cywilizacji sumeryjskiej – wyjaśnia cechy ustrojowe sumeryjskich miast-państw – wskazuje na mapie obszar Babilonu i Asyrii	– wyjaśnia okoliczności powstania pisma i znaczenie jego wynalezienia – wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Hammurabiego, Sargona Wielkiego	– opisuje w porządku chronologicznym najważniejsze etapy dziejów Mezopotamii – wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Nabuchodonozora II, Assurbanipala	– w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny powstania pierwszych państw w rejonie Mezopotamii – porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii

	<p>pierwszych imperiów</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pismo i znaczenie jego wynależenia • Najważniejsze cywilizacje Mezopotamii: Sumer, Babilonia i Asyria • Ustrój polityczny i struktury społeczne starożytnych cywilizacji Mezopotamii • Osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii • Współczesne dziedzictwo kultur Bliskiego Wschodu 		– rozpoznaje dzieła sztuki mezopotamskiej	– wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa – za pomocą mapy opisuje zmiany granic starożytnych imperiów – opisuje ustrój polityczny i struktury społeczne starożytnych cywilizacji – wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii – wyjaśnia cechy religii mezopotamskiej		– wskazuje współczesne dziedzictwo kultur Bliskiego Wschodu
3. Starożytny Egipt	<ul style="list-style-type: none"> • Dzieje starożytnego Egiptu • Ustrój polityczny państwa faraonów • Struktura społeczeństwa starożytnego Egiptu • Politeistyczne wierzenia Egipcjan • Osiągnięcia cywilizacji Egiptu • Współczesne dziedzictwo cywilizacji Egiptu • Najważniejsze zachowane zabytki cywilizacji Egiptu – piramidy 	<p>– wskazuje na mapie Egipt i Nil</p> <p>– wyjaśnia rolę Nilu dla gospodarki egipskiej</p> <p>– rozpoznaje pismo hieroglificzne</p> <p>– rozpoznaje piramidy egipskie</p>	<p>– opisuje warunki naturalne Egiptu</p> <p>– opisuje główne cechy ustroju politycznego starożytnego Egiptu</p> <p>– wymienia główne cechy religii egipskiej</p> <p>– rozpoznaje dzieła sztuki egipskiej</p> <p>– wyjaśnia okoliczności powstania piramid</p>	<p>– za pomocą mapy opisuje zmiany granic Egiptu</p> <p>– opisuje główne cechy ustroju społecznego starożytnego Egiptu</p> <p>– wymienia i opisuje najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej</p> <p>– wymienia głównych bogów egipskich i opisuje mitologię egipską</p>	<p>– w szerokim aspekcie przedstawia rolę czynników geograficznych dla dziejów starożytnego Egiptu</p> <p>– wymienia w porządku chronologicznym główne etapy dziejów starożytnego Egiptu</p> <p>– wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Ramzesa II, Echnatona</p>	<p>– w szerokim aspekcie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa egipskiego</p> <p>– porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii i Egiptu</p> <p>– wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnego Egiptu</p> <p>– wyjaśnia okoliczności odczytania hieroglifów egipskich</p>
4. Izrael i Fenicja	<ul style="list-style-type: none"> • Inne cywilizacje Bliskiego Wschodu: Izrael i Fenicja 	<p>– wskazuje na mapie rejon Izraela (z Jerozolimą) i Fenicji</p>	<p>– wyjaśnia główne założenia religii żydowskiej</p> <p>– wskazuje na mapie</p>	<p>– za pomocą mapy przedstawia zmiany granic Izraela</p>	<p>– opisuje główne etapy losów narodu żydowskiego</p>	<p>– w szerokim aspekcie ukazuje losy narodu żydowskiego w</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Monoteizm religii żydowskiej i jego znaczenie • Dzieje państwa żydowskiego • Kolonizacja fenicka i jej znaczenie • Ewolucja pisma – wykształcenie alfabetu 	<p>– wymienia główne założenia monoteizmu</p> <p>– rozpoznaje pismo fenickie</p>	<p>rejony kolonizacji fenickiej</p> <p>– wymienia główne osiągnięcia starożytnych Fenicjan</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie kolonizacji fenickiej</p> <p>– wyjaśnia znaczenie powstania alfabetu</p>	<p>– ukazuje rolę wielkich przywódców: Abrahama, Mojżesza, Salomona</p>	<p>starożytności</p> <p>– wyjaśnia rolę religii żydowskiej dla dziejów ludzkości</p>
5. Cywilizacje Indii i Chin	<ul style="list-style-type: none"> • Cywilizacja Indusu i Żółtej Rzeki • Źródła wielkich religii i systemów etycznych: hinduizmu, buddyzmu, konfucjanizmu i taoizmu • Osiągnięcia cywilizacji Dalekiego Wschodu i Indii 	<p>– wskazuje na mapie rejon Indusu i Żółtej Rzeki</p> <p>– rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji starożytnych Indii i Chin</p>	<p>– wymienia główne osiągnięcia cywilizacji starożytnych Indii i Chin</p> <p>– rozróżnia główne dalekowschodnie religie i systemy etyczne</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie osiągnięć cywilizacji Indii i Chin</p> <p>– wyjaśnia główne zasady dalekowschodnich religii i systemów etycznych: hinduizmu, buddyzmu, konfucjanizmu i taoizmu</p>	<p>– opisuje główne etapy dziejów starożytnych Indii i Chin</p>	<p>– wskazuje współczesne dziedzictwo starożytnych cywilizacji Indii i Chin</p>
Rozdział II. Dzieje starożytnej Grecji						
1. Hellada i Hellenowie	<ul style="list-style-type: none"> • Wpływ ukształtowania terenu na cywilizację antycznej Grecji • Charakterystyka <i>polis</i> greckiej • Elementy wspólnoty greckiej • Rola religii greckiej • Wielka kolonizacja i jej znaczenie 	<p>– wskazuje na mapie teren Grecji</p> <p>– wyjaśnia wpływ ukształtowania naturalnego Grecji dla dziejów Hellady</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcie <i>polis</i></p> <p>– wymienia główne cechy systemu <i>polis</i></p>	<p>– opisuje warunki naturalne Grecji</p> <p>– wskazuje na mapie najważniejsze regiony starożytnej Grecji</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>wielka kolonizacja grecka</i>, <i>kolonia</i>, <i>metropolia</i></p> <p>– wskazuje na mapie rejony kolonizacji greckiej</p> <p>– wymienia główne cechy religii greckiej</p>	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>cywilizacja minojska</i>, <i>cywilizacja mykeńska</i></p> <p>– rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji minojskiej i mykeńskiej</p> <p>– opisuje proces i wyjaśnia znaczenie kolonizacji greckiej</p> <p>– opisuje struktury społeczne <i>polis</i></p> <p>– wymienia głównych bogów i opisuje cechy mitologii greckiej</p>	<p>– opisuje główne etapy dziejów cywilizacji minojskiej i mykeńskiej</p> <p>– porównuje kolonizację fenicką z kolonizacją grecką</p> <p>– wyjaśnia rolę religii i sportu jako czynników integrujących Hellenów</p>	<p>– w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie <i>polis</i> dla dziejów cywilizacji europejskiej</p> <p>– wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji starożytnej Grecji</p>
2. Ateńska demokracja	<ul style="list-style-type: none"> • Początki Aten • Pierwotny ustrój Aten 	<p>– wskazuje na mapie Ateny</p>	<p>– wyjaśnia główne cechy ustrojowe</p>	<p>– opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych</p>	<p>– opisuje w porządku chronologicznym główne</p>	<p>– wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Społeczeństwo ateńskie • Reformatorzy ustroju ateńskiego • Charakterystyka demokracji ateńskiej w czasach Peryklesa • Osiągnięcia i dziedzictwo starożytnych Aten 	<p>– prawidłowo umiejscawia w czasie życie Peryklesa</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>demokracja, oligarchia, obywatel</i></p> <p>– wymienia główne organy władzy w demokratycznych Atenach</p>	<p>demokratycznych Aten</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>ostracyzm, demagog, tyran</i></p> <p>– opisuje strukturę społeczną Aten</p> <p>– rozpoznaje plan antycznych Aten</p>	<p>organów demokracji ateńskiej w czasach Peryklesa</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Zgromadzenie ludowe, Rada 500, sąd ludowy, strateg</i></p>	<p>etapy przemian ustrojowych w Atenach</p> <p>– wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Drakona, Solona, Pizystrata, Klejstenesa, Peryklesa</p>	<p>ateńskiej</p> <p>– w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia demokrację ateńską</p> <p>– w szerokim aspekcie opisuje i ocenia działalność Peryklesa</p>
3. Starożytna Sparta	<ul style="list-style-type: none"> • Początki Sparty • Oligarchiczny ustrój Sparty • Organizacja społeczeństwa Sparty • Wychowanie i życie Spartan 	<p>– wskazuje na mapie Spartę</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>oligarchia, wychowanie spartańskie</i></p> <p>– wymienia główne organy władzy w Sparcie</p>	<p>– wyjaśnia główne cechy ustrojowe Sparty</p> <p>– opisuje strukturę społeczną Sparty</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcie: <i>helota</i></p> <p>– wymienia etapy życia spartiaty</p>	<p>– opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w Sparcie</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>efor, geruzja, zgromadzenie ludowe</i></p> <p>– opisuje i wyjaśnia znaczenie wychowania spartańskiego</p>	<p>– opisuje w porządku chronologicznym dzieje starożytnej Sparty</p> <p>– wyjaśnia rolę Likurga</p>	<p>– w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia ustrój polityczny i społeczny Sparty</p> <p>– porównuje i ocenia ustroje Aten i Sparty</p>
4. Wojny grecko-perskie	<ul style="list-style-type: none"> • Narodziny i ekspansja imperium perskiego na Bliskim Wschodzie • Specyficzne rozwiązania militarne Greków • Przebieg działań zbrojnych podczas wojen perskich • Odniesienia do zmagañ grecko-perskich w kulturze współczesnej • Ekspansja Aten po zwycięstwie nad Persją 	<p>– wskazuje na mapie Persję</p> <p>– umiejscawia w czasie wojny perskie</p> <p>– rozpoznaje i opisuje hoplitę greckiego</p>	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>hoplita, falanga, triera</i></p> <p>– wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen persko-greckich (Maraton, Termopile, Salamina)</p>	<p>– za pomocą mapy przedstawia ekspansję perską</p> <p>– wyjaśnia genezę wojen perskich</p> <p>– wyjaśnia przyczyny sukcesu Greków</p> <p>– wymienia skutki wojen grecko-perskich</p>	<p>– opisuje w porządku chronologicznym przebieg wojen grecko-perskich</p> <p>– wyjaśnia znaczenie wielkich wodzów: Miltiadesa, Leonidasa, Temistoklesa</p> <p>– wyjaśnia okoliczności i znaczenie powstania Związku Morskiego</p>	<p>– w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie wojen grecko-perskich dla losów Europy</p>
5. Podboje Aleksandra Macedońskiego	<ul style="list-style-type: none"> • Skutki rywalizacji wewnątrz świata greckiego po 	<p>– lokalizuje na mapie Macedonię i Persję</p> <p>– lokalizuje w czasie</p>	<p>– wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy z czasów Aleksandra</p>	<p>– wymienia przyczyny i skutki wojny peloponeskiej</p>	<p>– opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów Filipa II i</p>	<p>– w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym</p>

	<p>zakończeniu wojen perskich</p> <ul style="list-style-type: none"> Przebieg podbojów Aleksandra Macedońskiego Organizacja imperium macedońskiego Znaczenie podbojów macedońskich dla kultury greckiej Narodziny kultury hellenistycznej Świat hellenistyczny 	<p>panowanie Aleksandra Macedońskiego</p> <p>– wymienia główne osiągnięcia Aleksandra Macedońskiego</p>	<p>Wielkiego (Issos, Gaugamela)</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcie: <i>epoka hellenistyczna</i></p>	<p>– wyjaśnia rolę Filipa II dla dziejów Macedonii</p> <p>– za pomocą mapy przedstawia ekspansję Aleksandra Macedońskiego</p> <p>– wyjaśnia przyczyny sukcesów armii macedońskiej</p> <p>– wymienia skutki podbojów Aleksandra Wielkiego</p>	<p>Aleksandra Macedońskiego</p> <p>– wyjaśnia rolę Demostenesa</p> <p>– wyjaśnia cechy ustrojowe monarchii Aleksandra Wielkiego</p>	<p>przedstawia i ocenia działalność Aleksandra Macedońskiego</p> <p>– wyjaśnia ponadczasowe znaczenie podbojów Aleksandra Macedońskiego</p>
6. Kultura starożytnej Grecji	<ul style="list-style-type: none"> Narodziny filozofii greckiej Starożytny grecki teatr Architektura grecka Literatura i teatr grecki Igrzyska olimpijskie i rola kultury fizycznej w antycznej Grecji 	<p>– rozpoznaje najważniejsze dzieła kultury starożytnej Grecji</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>filozofia, dramat, igrzyska olimpijskie</i></p>	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>kultura helleńska, kultura hellenistyczna, gimnazjon</i></p> <p>– wyjaśnia rolę Homera</p> <p>– wymienia najważniejsze osiągnięcia kulturowe Greków</p>	<p>– wyjaśnia rolę: Sokratesa, Platona, Arystotelesa</p> <p>– opisuje główne cechy dramatu greckiego (tragedii, komedii)</p> <p>– opisuje główne porządki architektoniczne w starożytnej Grecji</p> <p>– opisuje i wyjaśnia rolę igrzysk olimpijskich w Grecji</p>	<p>– opisuje główne cechy jońskiej filozofii przyrody, epikureizmu i stoicyzmu</p> <p>– wyjaśnia rolę: Talesa z Miletu, Pitagorasa, Herodota, Tukidydesa</p>	<p>– wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnej Grecji</p>
Rozdział III. Dzieje starożytnego Rzymu						
1. Republika rzymska	<ul style="list-style-type: none"> Spółeczeństwo Rzymu i źródła napięć społecznych Powstanie ustroju republikańskiego Zasady funkcjonowania republiki Najważniejsze urzędy republiki rzymskiej 	<p>– wskazuje na mapie Italię, Rzym</p> <p>– lokalizuje w czasie powstanie Rzymu</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>monarchia, republika</i></p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>monarchia, republika</i></p> <p>– wyjaśnia główne cechy ustrojowe republikańskiego Rzymu</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>konsul, dyktator, obywatel, patrycjusze, plebejusze</i></p>	<p>– opisuje legendę o powstaniu Rzymu</p> <p>– opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w republikańskim Rzymie</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>zgromadzenia ludowe, senat, trybun</i></p>	<p>– opisuje w porządku chronologicznym przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie</p> <p>– wymienia najważniejszych bogów i wyjaśnia założenia ich mitologii</p>	<p>– wyjaśnia w szerokim aspekcie przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie</p> <p>– porównuje i ocenia ustrój republikańskiego Rzymu z innymi ustrojami antyku</p>

			– opisuje strukturę społeczną Rzymu – rozpoznaje plan antycznego Rzymu	<i>ludowy, pretor, cenzor</i>		
2. Podboje Rzymu	<ul style="list-style-type: none"> Organizacja armii rzymskiej Podboje Rzymu w Italii Wojny punickie Postacie wybitnych wodzów i ich wpływ na dzieje starożytne Podbój świata śródziemnomorskiego Konsekwencje podbojów dla Rzymu 	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>legion, imperium</i> – rozpoznaje i opisuje rzymskiego legionistę	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>sprzymierzeńcy, kolonie rzymskie, prowincja</i> – opisuje strukturę legionu rzymskiego – wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen punickiej (Kanny, Zama)	– za pomocą mapy przedstawia ekspansję rzymską – wyjaśnia genezę wojen punickich – wyjaśnia przyczyny sukcesów Rzymian – wymienia skutki podbojów rzymskich	– opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów rzymskich – wyjaśnia rolę wielkich wodzów: Pyrrusa, Hannibala, Scypiona Afrykańskiego	– w szerokim aspekcie wyjaśnia skutki podbojów rzymskich dla Rzymu i całego basenu śródziemnomorskiego
3. Początki cesarstwa rzymskiego	<ul style="list-style-type: none"> Kryzys republiki rzymskiej Rywalizacja wodzów o władzę w Rzymie Podboje i wojny domowe w I w. p.n.e. Okoliczności powstania cesarstwa Ustrój pryncypatu 	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>republika, cesarstwo, niewolnictwo</i>	– wymienia polityczne i społeczne przyczyny kryzysu republiki rzymskiej – lokalizuje w czasie i wymienia główne osiągnięcia Juliusza Cezara, Oktawiana Augusta – prawidłowo stosuje pojęcie: <i>gladiator</i>	– opisuje powstanie Spartakusa – wyjaśnia pojęcia: <i>I triumwirat, II triumwirat, pryncypat</i> – wymienia i lokalizuje w czasie główne bitwy okresu wojny domowej w Rzymie (Farsalos, Akcjum)	– opisuje w porządku chronologicznym etapy przemian ustrojowych w Rzymie – wyjaśnia rolę wielkich przywódców: braci Grakchów, Krassusa, Pompejusza, Marka Antoniusza, Kleopatry VII	– w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i skutki przemian ustrojowych w Rzymie – w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia działalność Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta
4. Imperium Rzymskie	<ul style="list-style-type: none"> <i>Pax Romana</i> i zasady funkcjonowania imperium Rola limesu jako granicy imperium Kontakty Rzymian z ludami spoza granic imperium (w tym szlak bursztynowy) Niewolnictwo: 	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Imperium Rzymskie, romanizacja</i> – wskazuje na mapie Imperium Rzymskie	– wyjaśnia pojęcie <i>romanizacja</i> i podaje jej przykłady – rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji rzymskiej – wyjaśnia pojęcie: <i>kult cesarza</i>	– za pomocą mapy przedstawia proces rozszerzania Imperium Rzymskiego w okresie cesarstwa – wyjaśnia pojęcia: <i>pax Romana, limes, szlak bursztynowy, wyzwoleniec</i> – opisuje przemiany	– wyjaśnia przyczyny zahamowania ekspansji rzymskiej – opisuje przemiany religii rzymskiej w okresie wczesnego cesarstwa	– w szerokim zakresie wskazuje przyczyny i skutki procesu romanizacji – w szerokim zakresie wyjaśnia przyczyny trwałości Imperium Rzymskiego

	<p>znaczenie w gospodarce i życiu społecznym, różnorodny status niewolników</p> <ul style="list-style-type: none"> Religia rzymska i przyswajanie kultów obcych podczas podbojów 			społeczne w okresie wczesnego cesarstwa		
5. Osiągnięcia Rzymian	<ul style="list-style-type: none"> Znaczenie prawa rzymskiego Architektura rzymska Rozwój sieci szlaków komunikacyjnych imperium Sztuka i literatura rzymska 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcie <i>prawo rzymskie</i></p> <p>– rozpoznaje główne dzieła kultury starożytnego Rzymu</p>	<p>– wymienia cechy prawa rzymskiego</p> <p>– wymienia cechy architektury rzymskiej</p>	<p>– wyjaśnia ponadczasowe znaczenie prawa rzymskiego</p> <p>– wyjaśnia zjawisko hellenizacji kultury rzymskiej</p>	<p>– przedstawia działalność: Polibiusza, Tacyta, Cyserona, Owidiusza, Wergiliusza, Horacego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie kultury rzymskiej dla dziejów Imperium Rzymskiego</p> <p>– wskazuje dziedzictwo kultury rzymskiej</p>
6. Narodziny chrześcijaństwa	<ul style="list-style-type: none"> Początki chrześcijaństwa Prześladowania chrześcijan – ich skala i przyczyny Wzrost popularności, legalizacja i uznanie chrześcijaństwa za religię państwową Pierwsze herezje i rozłamy w chrześcijaństwie 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcie <i>chrześcijaństwo</i></p> <p>– umiejscawia w czasie narodziny chrześcijaństwa</p> <p>– rozpoznaje symbole chrześcijańskie</p>	<p>– wymienia główne cechy chrześcijaństwa</p> <p>– wymienia etapy powstania religii chrześcijańskiej</p> <p>– wyjaśnia symbole chrześcijaństwa</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>mesjasz, męczennicy, herezja</i></p>	<p>– wyjaśnia genezę powstania chrześcijaństwa</p> <p>– za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się chrześcijaństwa</p> <p>– przedstawia działalność św. Piotra i Pawła</p>	<p>– opisuje w porządku chronologicznym ewolucję pozycji chrześcijaństwa w Imperium Rzymskim</p> <p>– wyjaśnia przyczyny sukcesu chrześcijaństwa</p>	<p>– w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania chrześcijaństwa dla dziejów</p>
7. Upadek cesarstwa rzymskiego	<ul style="list-style-type: none"> Dominat w Rzymie Relacje imperium z plemionami barbarzyńskimi Zmiany społeczne w Rzymie Walki wewnętrzne o władzę nad imperium Wewnętrzne przyczyny 	<p>– prawidłowo umiejscawia w czasie rozpad Imperium Rzymskiego</p> <p>– prawidłowo umiejscawia w czasie upadek imperium zachodniorzymskiego</p> <p>– wymienia przyczyny</p>	<p>– prawidłowo stosuje pojęcie <i>barbarzyńcy</i></p> <p>– wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>Wielka Wędrówka Ludów</i></p> <p>– wymienia przyczyny najazdów Germanów na Imperium Rzymskie</p> <p>– przedstawia znaczenie</p>	<p>– wyjaśnia zewnętrzne i wewnętrzne przyczyny kryzysu Imperium Rzymskiego</p> <p>– wyjaśnia pojęcie <i>Hunowie</i></p> <p>– przedstawia znaczenie postaci Romulusa Augustulusa</p>	<p>– wyjaśnia główne założenia ustrojowe dominatu</p> <p>– wyjaśnia znaczenie postaci Dioklecjana, Konstantyna Wielkiego</p> <p>– w porządku chronologicznym opisuje proces upadku imperium</p>	<p>– porównuje formy ustrojowe w starożytnym Rzymie</p> <p>– w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym wyjaśnia przyczyny kryzysu i upadku Imperium Rzymskiego</p>

	<ul style="list-style-type: none"> kryzysu imperium Wędrowka ludów Rozpad imperium i upadek cesarstwa zachodniorzymskiego 	upadku Imperium Rzymskiego	postacie Teodozjusza Wielkiego	– za pomocą mapy opisuje etapy upadku imperium zachodniorzymskiego	zachodniorzymskiego	
Rozdział IV. Początki średniowiecza						
1. Cesarstwo bizantyjskie	<ul style="list-style-type: none"> Cesarstwo bizantyjskie czasów Justyniana Wielkiego Osiągnięcia Bizantyjczyków: kodyfikacja praw, architektura Znaczenie Bizancjum dla zachowania osiągnięć cywilizacji antycznej Rola Bizancjum dla rozwoju chrześcijaństwa 	– prawidłowo stosuje pojęcie <i>Bizancjum</i> – prawidłowo umiejscawia w czasie i przestrzeni imperium Justyniana Wielkiego – rozpoznaje główne dzieła kultury cesarstwa bizantyjskiego	– wymienia cechy sztuki bizantyjskiej – wymienia najważniejsze dokonania Justyniana Wielkiego – rozpoznaje plan Konstantynopola	– opisuje ustrój polityczny Bizancjum – wyjaśnia znaczenie panowania Justyniana Wielkiego – za pomocą mapy przedstawia ekspansję Bizancjum za czasów Justyniana Wielkiego	– opisuje w porządku chronologicznym dzieje imperium bizantyjskiego – wyjaśnia pojęcie <i>ikonoklazm</i>	– w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym przedstawia znaczenie Bizancjum dla dziejów Europy
2. Narodziny i podboje islamu	<ul style="list-style-type: none"> Okoliczności powstania islamu Zasady islamu i przyczyny jego popularności Podboje islamu i powstanie kalifatu Powstanie podziałów w islamie Osiągnięcia cywilizacyjne Arabów 	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Arabowie, islam, muzułmanie</i> – prawidłowo umieszcza w czasie i przestrzeni powstanie islamu – rozpoznaje główne cechy kultury islamskiej	– wymienia główne założenia religii islamskiej – wymienia etapy rozwoju religii islamskiej – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Mahomet, Allah, Koran, meczet</i>	– wyjaśnia genezę powstania islamu – za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się islamu – przedstawia działalność Mahometa – wyjaśnia pojęcia: <i>dżihad, sunnici, szyici</i>	– opisuje w porządku chronologicznym rozwój imperium arabskiego – wyjaśnia przyczyny sukcesu islamu – wyjaśnia pojęcie <i>kalifat</i> – wymienia osiągnięcia cywilizacyjne Arabów	– w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania islamu dla dziejów – wyjaśnia znaczenie Arabów dla dziejów cywilizacji ludzkiej
3. Na gruzach Imperium Rzymskiego	<ul style="list-style-type: none"> Państwa barbarzyńskie na gruzach Imperium Rzymskiego Chryścianizacja plemion barbarzyńskich Wzrost znaczenia Franków i 	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Germanie, Frankowie, chrystianizacja</i> – lokuje w czasie i przestrzeni powstanie państwa Franków	– opisuje cechy ustrojowe państw germańskich – wymienia i wskazuje na mapie państwa germańskie	– za pomocą mapy opisuje proces powstania państwa Franków – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Merowingowie, Karolingowie, majordom</i>	– wyjaśnia rolę Chlodwiga, Karola Młota i Pepina Krótkiego – opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwojowe państwa Franków	– w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania państwa Franków

	<p>powstrzymanie ekspansji islamu w Europie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie państwa kościelnego 	– lokuje w czasie i przestrzeni powstania Państwa Kościelnego				
4. Imperium Karola Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> • Podboje Karola Wielkiego • Renesans karoliński i osiągnięcia kulturalne Franków • Dziedzictwo Imperium Rzymskiego w kulturze Franków • Rozwój prawa i administracji państwowej za rządów Karola Wielkiego 	<p>– lokuje w czasie i przestrzeni imperium Karola Wielkiego</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcie <i>cesarz</i></p> <p>– wymienia główne osiągnięcia Karola Wielkiego</p>	<p>– opisuje cechy ustrojowe państwa Franków w czasach Karolingów</p> <p>– wymienia osiągnięcia kulturowe w czasach Karola Wielkiego</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>marchia, hrabstwo, 7 sztuk wyzwolonych, minuskuła karolińska</i></p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>uniwersalizm karoliński, renesans karoliński</i></p> <p>– wyjaśnia rolę Karola Wielkiego dla dziejów państwa Franków</p> <p>– za pomocą mapy opisuje rozwój państwa Karola Wielkiego</p>	– opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwojowe państwa Franków w czasach Karolingów	– w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie panowania Karola Wielkiego dla dziejów Europy
5. Czasy Ottonów	<ul style="list-style-type: none"> • Znaczenie traktatu z Verdun dla przyszłego podziału Europy Zachodniej • Kształtowanie się Francji i Niemiec • Najazdy Normanów • Próby stworzenia europejskiej monarchii uniwersalistycznej przez Ottona III • Najazdy Węgrów 	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni traktat w Verdun</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni imperium Ottonów</p>	<p>– prawidłowo stosuje pojęcie: <i>uniwersalizm cesarski, Normanowie, wikingowie, I Rzesza, Węgrzy</i></p> <p>– za pomocą mapy opisuje proces rozpadu imperium Karolingów</p>	<p>– opisuje cechy ustrojowe I Rzeszy</p> <p>– za pomocą mapy opisuje rozwój I Rzeszy</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie traktatu w Verdun</p> <p>– wyjaśnia rolę Ottona I i Ottona III dla dziejów Europy</p>	<p>– w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie imperium Ottonów dla Europy</p> <p>– porównuje idee uniwersalne Karolingów i Ottonów</p>
6. Feudalizm i społeczeństwo stanowe	<ul style="list-style-type: none"> • Zasady funkcjonowania i najważniejsze cechy systemu feudalnego • Drabina feudalna i role poszczególnych grup społecznych 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcie <i>stan społeczny</i></p> <p>– rozpoznaje rycerza i opisuje jego uzbrojenie</p>	<p>– opisuje elementy drabiny feudalnej</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>system lenny, wasal, senior, herb</i></p> <p>– charakteryzuje życie</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>feudalizm</i></p> <p>– wymienia cechy kultury rycerskiej</p>	– opisuje główne zasady społeczeństwa stanowego	– w szerokim zakresie wyjaśnia cechy społeczeństwa feudalnego

			codzienne rycerzy			
7. Pierwsze państwa Słowian	<ul style="list-style-type: none"> • Pochodzenie Słowian • Państwo Samona i państwo wielkomorawskie • Misja Cyryla i Metodego oraz początek obrządku i alfabetu słowiańskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>Słowianie</i> – prawidłowo wskazuje na mapie tereny pierwszych państw słowiańskich 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy wskazuje tereny Słowian wschodnich, zachodnich i południowych – opisuje cechy kultury i wierzeń słowiańskich 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy opisuje proces powstawania pierwszych państw słowiańskich – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Przemyslidzi</i>, <i>Rurykowicze</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia problem rozwoju chrześcijaństwa dla dziejów Słowian – wyjaśnia rolę: Cyryla i Metodego, Włodzimierza Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania pierwszych państw słowiańskich
Rozdział V. Polska za pierwszych Piastów						
1. Pradzieje ziem polskich	<ul style="list-style-type: none"> • Początki osadnictwa na ziemiach polskich • Kultura łużycka i osada w Biskupinie • Wpływy rzymskie na ziemiach polskich • Przybycie Słowian na ziemię polskie 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>kultura łużycka</i>, <i>Biskupin</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie pierwsze ośrodki plemion polskich – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>ród</i>, <i>plemię</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje cechy kultury łużyckiej – prawidłowo stosuje pojęcie <i>szlak bursztynowy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje losy ziem polskich w prehistorii i starożytności – wyjaśnia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie przedstawia losy ziem polskich w starożytności i wczesnym średniowieczu
2. Początki państwa polskiego	<ul style="list-style-type: none"> • Początki ekspansji terytorialnej Polan • Polityka wewnętrzna i zagraniczna Mieszka I • Przyczyny, okoliczności i znaczenie chrystianizacji Polski w obrządku zachodnim 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni powstanie państwa Polan – prawidłowo stosuje pojęcie <i>Piastowie</i> – lokalizuje w czasie chrzest Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia osiągnięcia Mieszka I – wymienia przyczyny chrystianizacji Polski – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>drużyna</i>, <i>gród</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę Mieszka I i Dobrawy – za pomocą mapy przedstawia proces rozwoju państwa pierwszych Piastów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę chrystianizacji dla dziejów Polski – opisuje i ocenia politykę zagraniczną Mieszka I – wyjaśnia pojęcie <i>Dagome iudex</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim zakresie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa pierwszych Piastów
3. Panowanie Bolesława Chrobrego	<ul style="list-style-type: none"> • Podboje Bolesława Chrobrego • Organizacja drużyny książęcej i państwa piastowskiego • Początki organizacji kościelnej na ziemiach polskich • Polityka zagraniczna Bolesława Chrobrego 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie zjazd gnieźnieński i koronację Bolesława Chrobrego – wskazuje na mapie państwo Bolesława Chrobrego – wymienia główne osiągnięcia Bolesława Chrobrego – prawidłowo stosuje 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie postaci św. Wojciecha, Bolesława Chrobrego – wymienia skutki zjazdu gnieźnieńskiego – wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>relikwia</i>, <i>święty</i>, <i>trybut</i>, <i>arcybiskupstwo</i>, <i>biskupstwo</i>, <i>Drzwi Gnieźnieńskie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy opisuje zmiany granic Polski w czasach pierwszych Piastów – wymienia przyczyny i skutki wojen Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią Kijowską – opisuje cechy ustrojowe monarchii patrymonialnej 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje i ocenia politykę Bolesława Chrobrego – wyjaśnia znaczenie postaci: Ottona III i Henryka II 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie wyjaśnia dzieje Polski w czasach Bolesława Chrobrego – zestawia wydarzenia z dziejów Polski i Europy

	<ul style="list-style-type: none"> Koronacja królewska Chrobrego i jej znaczenie 	pojęcia: <i>król, koronacja</i>	– lokalizuje w czasie wojnę Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią			
4. Kryzys monarchii Piastów	<ul style="list-style-type: none"> Zewnętrzne i wewnętrzne skutki polityki podbojów i szybkiej chrystianizacji Czynniki decentralizacyjne w państwie piastowskim Utrata znaczenia monarchii piastowskiej Odbudowa państwowości za Kazimierza Odnowiciela 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcie tendencje centralistyczne i decentralistyczne</p> <p>– wskazuje na mapie państwo pierwszych Piastów</p> <p>– wymienia główne osiągnięcia Kazimierza Odnowiciela</p>	<p>– umiejscawia w czasie koronację Mieszka II</p> <p>– wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny klęski Mieszka II</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcie <i>powstanie ludowe</i></p>	<p>– za pomocą mapy wskazuje zmiany terytorialne Polski w XI–XII w.</p> <p>– wyjaśnia znaczenie postaci Mieszka II i Kazimierza Odnowiciela</p>	<p>– wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny kryzysu Polski pierwszych Piastów</p> <p>– wyjaśnia znaczenie postaci: Bezpryma, Masława</p>	– w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i okoliczności kryzysu państwa pierwszych Piastów
5. Od Bolesława Śmiałego do Bolesława Krzywoustego	<ul style="list-style-type: none"> Polska w polityce międzynarodowej w XI w. Panowanie Bolesława Śmiałego Spór Śmiałego z biskupem Stanisławem Walki pomiędzy Piastami o sukcesję na przykładzie konfliktu między Krzywoustym a Zbigniewem Polityka zagraniczna Krzywoustego 	<p>– umiejscawia w czasie koronację Bolesława Śmiałego</p> <p>– wymienia główne osiągnięcia Bolesława Śmiałego</p> <p>– wymienia główne osiągnięcia Bolesława Krzywoustego</p>	<p>– wymienia przyczyny upadku Bolesława Śmiałego</p> <p>– wyjaśnia znaczenie postaci św. Stanisława</p> <p>– lokalizuje w czasie wojnę Krzywoustego z Niemcami</p>	<p>– za pomocą mapy opisuje politykę zagraniczną Bolesława Krzywoustego</p> <p>– wyjaśnia znaczenie postaci Galla Anonima</p>	<p>– wyjaśnia okoliczności koronacji Bolesława Śmiałego</p> <p>– wyjaśnia problem konfliktu króla Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem</p> <p>– wyjaśnia okoliczności walki o władzę za panowania Władysława Hermana</p>	<p>– w szerokim aspekcie przedstawia przyczyny upadku Bolesława Śmiałego</p> <p>– w szerokim aspekcie ocenia postać Bolesława Krzywoustego</p>
6. Testament Bolesława Krzywoustego	<ul style="list-style-type: none"> Postanowienia statutu Bolesława Krzywoustego Konflikt pomiędzy synami Krzywoustego Podział państwa 	<p>– umiejscawia w czasie i przestrzeni okres rozbicia dzielnicowego</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcie <i>rozbicie dzielnicowe</i></p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>rozbicie dzielnicowe, testament Krzywoustego</i></p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>seniorat, pryncypat</i></p>	<p>– za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces rozbicia dzielnicowego w Polsce</p>	<p>– opisuje w porządku chronologicznym proces rozbicia dzielnicowego w Polsce</p> <p>– wyjaśnia znaczenie postaci: Władysława</p>	– wyjaśnia w szerokim aspekcie proces rozbicia dzielnicowego w Polsce

	<p>piastowskiego w wyniku testamentu Krzywoustego</p> <ul style="list-style-type: none"> • System senioratu i pryncypatu – funkcjonowanie i upadek • Wzrost znaczenia rycerstwa – feudalizm na ziemiach polskich • Pogłębianie się rozbicia dzielnicowego 		– wymienia przyczyny i skutki rozbicia dzielnicowego		Wygnańca, Bolesława Kędzierzawego, Mieszka Starego, Kazimierza Sprawiedliwego	
Rozdział VI. Pełnia i schyłek średniowiecza						
1. Między cesarstwem a papieżem	<ul style="list-style-type: none"> • Wielka schizma wschodnia i jej skutki • Kryzys papieżstwa w X w. i ruchy odnowy Kościoła • Spór papieżstwa z cesarstwem – przyczyny, przebieg i skutki • Papieżstwo u zenitu potęgi politycznej • Stronnictwa propapieskie i procesarskie w średniowiecznej Europie 	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>władza uniwersalna, prawosławie, katolicyzm</i> – wymienia cele polityki Grzegorza VII	– wyjaśnia pojęcia: <i>wielka schizma wschodnia, spór o inwestyturę, ekskomunika, celibat</i> – lokalizuje w czasie wielką schizmę wschodnią i spór o inwestyturę – wskazuje na mapie obszary zdominowane przez prawosławie i obszary dominacji katolicyzmu – wymienia różnicę między katolicyzmem a prawosławiem	– wyjaśnia pojęcia: <i>symonia, nepotyzm, konklawe, reforma gregoriańska, obóz gregoriański</i> – wyjaśnia przyczyny i skutki sporu o inwestyturę – wyjaśnia znaczenie postaci Grzegorza VII i Henryka IV	– wyjaśnia znaczenie reformy kluniackiej – w porządku chronologicznym opisuje proces sporu o inwestyturę – wyjaśnia znaczenie postaci Innocentego III	– w szerokim aspekcie ukazuje skutki wielkiej schizmy wschodniej – w szerokim aspekcie wyjaśnia proces sporu o inwestyturę
2. Wyprawy krzyżowe	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny ekonomiczne, polityczne, społeczne i religijne wypraw krzyżowych • Przebieg walk i najwybitniejsi wodzowie • Zakony rycerskie – 	– lokalizuje na mapie Królestwo Jerozolimskie – lokalizuje w czasie okres krucjat – prawidłowo stosuje pojęcie <i>krucjata</i>	– wymienia przyczyny i skutki krucjat – wymienia zakony rycerskie powstałe w czasie krucjat – prawidłowo stosuje pojęcie <i>rekonkwista</i>	– za pomocą mapy opisuje przebieg krucjat – wyjaśnia przyczyny początkowych sukcesów krzyżowców – opisuje losy zakonów rycerskich	– w porządku chronologicznym opisuje przebieg krucjat – wyjaśnia znaczenie postaci: Fryderyk Barbarossa, Saladyn	– w szerokim aspekcie ukazuje rolę krucjat dla dziejów politycznych, gospodarczo-społecznych i kulturowych Europy

	<p>okoliczności powstania i charakterystyka trzech najważniejszych zakonów</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skutki negatywne i pozytywne wypraw krzyżowych • Przebieg rekonkwisty w Hiszpanii 			<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>wyprawa ludowa, handel lewantyński</i></p> <p>– wyjaśnia znaczenie postaci Urbana II</p>		
3. Najazdy mongolskie	<ul style="list-style-type: none"> • Przebieg podbojów Czyngis-chana i przyczyny jego sukcesów • Organizacja imperium mongolskiego • Przebieg i znaczenie inwazji mongolskiej na Europę 	<p>– lokalizuje na mapie imperium mongolskie</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcie <i>Mongolowie</i></p> <p>– rozpoznaje i opisuje wojownika mongolskiego</p>	<p>– wymienia przyczyny i skutki podbojów mongolskich</p> <p>– wymienia skutki ataku Mongołów na ziemie polskie</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Legnicą</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie postaci Czyngis-chana</p> <p>– wyjaśnia przyczyny sukcesów armii mongolskiej</p> <p>– za pomocą mapy opisuje proces ekspansji mongolskiej</p>	<p>– w porządku chronologicznym opisuje proces ekspansji mongolskiej</p> <p>– wyjaśnia znaczenie postaci Marca Polo</p>	<p>– w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania i rolę imperium mongolskiego dla dziejów Polski i świata</p>
4. Miasto i wieś w średniowieczu	<ul style="list-style-type: none"> • Ożywienie gospodarcze w XI–XIII w. • Rozwój miast w średniowieczu • Rola i charakterystyka rzemiosła i handlu w średniowiecznej Europie • Struktura społeczna średniowiecznego miasta • Znaczenie i sytuacja chłopstwa w średniowieczu • Nowe formy uprawy roli w średniowieczu 	<p>– rozpoznaje cechy miasta średniowiecznego</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>dwupółowka, trójpółowka, ratusz, cech</i></p>	<p>– wymienia przyczyny ożywienia gospodarczego w XI–XIII w.</p> <p>– wymienia zmiany wprowadzone w rolnictwie w okresie pełnego średniowiecza</p> <p>– wyjaśnia rolę cechów i gildii</p> <p>– wymienia najważniejsze miasta średniowiecznej Europy</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>patrycjat, pospólstwo, cech</i></p>	<p>– wyjaśnia okoliczności powstania gospodarki towarowo-pieniężnej</p> <p>– wyjaśnia znaczenie Hanzy, Wenecji, Genui i jarmarków szampańskich</p> <p>– za pomocą schematów opisuje warunki codziennego życia mieszkańców średniowiecznych miast i wsi</p>	<p>– wyjaśnia okoliczności powstania i cechy średniowiecznego mieszczaństwa</p> <p>– opisuje cechy ustrojów miast w średniowieczu</p>	<p>– w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym ukazuje przemiany w średniowiecznej Europie XI–XIII w.</p> <p>– w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania samorządów miejskich dla dziejów Europy</p>
5. Kościół w średniowieczu	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie nowych zakonów (cystersi, 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>zakon, klasztor,</i></p>	<p>– wymienia cechy nowych zakonów (cystersów,</p>	<p>– wyjaśnia pojęcie <i>Biblia pauperum</i></p>	<p>– opisuje w porządku chronologicznym</p>	<p>– w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-</p>

	<p>franciszkanie i dominikanie)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Znaczenie religii w życiu mieszkańców średniowiecznej Europy • Narodziny herezji średniowiecznych • Niewola awiniońska, upadek papieżstwa, schizma zachodnia 	<i>herezja</i>	<p>dominikanów, franciszkanów)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie religii w życiu średniowiecznych społeczeństw 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie powstania zakonów żebraczych – wyjaśnia założenia ideowe albigensów – wyjaśnia znaczenie postaci św. Franciszka, św. Dominika 	<p>przemiany wprowadzane w Kościele katolickim w XI–XIII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie postaci św. Tomasza z Akwinu – wyjaśnia okoliczności niewoli awiniońskiej i wielkiej schizmy zachodniej – wyjaśnia znaczenie soboru w Konstancji 	<p>społecznym, kulturowym wyjaśnia rolę Kościoła dla dziejów Europy</p>
6. Europa późnego średniowiecza	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna stuletnia i jej skutki • Kryzys papieżstwa i cesarstwa • Dżuma i jej następstwa • Przemiany społeczne i gospodarcze • Powstanie imperium osmańskiego • Upadek cesarstwa bizantyjskiego i jego następstwa 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo lokuje w czasie wojnę stuletnią – prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni upadek Konstantynopola – prawidłowo stosuje pojęcie <i>czarna śmierć</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego – wymienia główne założenia ideologii husyckiej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny i skutki wojny stuletniej – wyjaśnia rolę czarnej śmierci dla dziejów Europy – za pomocą mapy opisuje przebieg wojny stuletniej i ekspansję Osmanów – wyjaśnia rolę Joanny d’Arc, Jana Husa 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje przebieg i skutki wojen husyckich – wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji osmańskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie wyjaśnia przebieg i znaczenie wojny stuletniej dla dziejów Europy – w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym wyjaśnia przebieg i znaczenie wojen husyckich – w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania imperium osmańskiego
7. Kultura średniowiecznej Europy	<ul style="list-style-type: none"> • Kultura stanowa w średniowieczu jako wynik funkcjonowania społeczeństwa stanowego • Architektura romańska i gotycka • Literatura i teatr w średniowieczu • Malarstwo, rzeźba i inne sztuki plastyczne w 	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia budowle wzniesione w stylu romańskim i gotyckim – rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą schematów opisuje style romański i gotycki – wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>kultura uniwersalna</i> – wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej – wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej – prawidłowo stosuje pojęcia architektoniczne, typowe dla budowli średniowiecznych (np. portal, nawa, rozeta) – wymienia najważniejsze uniwersytety średniowieczne – opisuje system 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecza – wyjaśnia rolę uniwersytetów dla dziejów średniowiecznej Europy – wyjaśnia rolę miast dla rozwoju kultury średniowiecznej 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie ukazuje rolę kultury średniowiecznej dla dziejów Europy – wskazuje współczesne dziedzictwo kultury średniowiecza

	średniowieczu		dziejów kultury średniowiecznej	edukacyjny w średniowieczu		
Rozdział VII. Polska w późnym średniowieczu						
1. Polska dzielnicowa	<ul style="list-style-type: none"> Zmiany społeczne, ekonomiczne i polityczne w okresie rozbicia dzielnicowego Próby zjednoczenia ziem polskich w XII i XIII w. Najazdy mongolskie Sprowadzenie Krzyżaków do Polski 	<p>– prawidłowo lokuje w czasie okres rozbicia dzielnicowego</p> <p>– rozpoznaje i opisuje plan wsi i miasta lokowanego na prawie niemieckim</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Marchia Brandenburska, Krzyżacy, Tatarzy</i></p>	<p>– wymienia i wskazuje na mapie zewnętrzne zagrożenia dla ziem polskich</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni sprowadzenie Krzyżaków do Polski</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Legnicą</p> <p>– wymienia skutki najazdu Mongołów na Polskę</p> <p>– wymienia skutki sprowadzenia Krzyżaków do Polski</p> <p>– wymienia cechy lokowanych na prawie niemieckim wsi i miast</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie postaci Konrada Mazowieckiego</p> <p>– opisuje proces lokowania wsi i miast</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>immunitet, zasadźca, sołtys, wójt, łan, ratusz, wolnizna</i></p>	<p>– wyjaśnia znaczenie zjazdu w Gąsawie dla dziejów Polski</p> <p>– wyjaśnia znaczenie postaci: Leszek Biały, Henryk Brodaty, Henryk Pobożny</p> <p>– wyjaśnia przyczyny ożywienia gospodarczego na ziemiach polskich w XIII w.</p>	<p>– w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym wyjaśnia i ocenia skutki rozbicia dzielnicowego dla dziejów Polski</p>
2. Odbudowa Królestwa Polskiego	<ul style="list-style-type: none"> Próby zjednoczenia Polski na przełomie XIII i XIV w. Przebieg walki o zjednoczenie Polski stoczonej przez Władysława Łokietka Konflikty z Krzyżakami, Brandenburgią i Luksemburgami Znaczenie koronacji Władysława Łokietka 	<p>– prawidłowo lokuje w czasie koronację Łokietka</p> <p>– wskazuje na mapie proces zmiany granic państwa Władysława Łokietka</p> <p>– wymienia główne osiągnięcia Władysława Łokietka</p>	<p>– wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny zjednoczenia ziem polskich</p> <p>– wyjaśnia rolę postaci Władysława Łokietka</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki wojny Władysława Łokietka z Krzyżakami</p> <p>– lokuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Płowcami</p>	<p>– za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces walki o zjednoczenie Polski</p> <p>– wyjaśnia rolę Przemysła II i Wacława II</p> <p>– lokuje w czasie panowanie Przemysława II i Wacława II</p>	<p>– w porządku chronologicznym opisuje proces zjednoczenia ziem polskich</p> <p>– wyjaśnia rolę Kościoła dla procesów zjednoczeniowych</p> <p>– ocenia rolę panowania Przemysłidów w Polsce</p> <p>– wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski</p>	<p>– w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny zjednoczenia ziem polskich</p> <p>– w szerokim aspekcie wyjaśnia i ocenia panowanie Władysława Łokietka</p> <p>– zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy</p>

3. Polska za Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> • Reformy prawne i administracyjne Kazimierza Wielkiego • Osiągnięcia gospodarcze i budowa pozycji politycznej Polski • Rozwój cywilizacyjny ziem polskich • Nabytki terytorialne Polski za Kazimierza Wielkiego • Polityka zagraniczna Kazimierza Wielkiego 	<p>– prawidłowo lokuje w czasie panowanie Kazimierza Wielkiego</p> <p>– rozpoznaje mapę Polski z czasów Kazimierza Wielkiego</p> <p>– wymienia najważniejsze osiągnięcia Kazimierza Wielkiego</p>	<p>– wymienia i wskazuje na mapie sąsiadów Polski w czasach panowania Kazimierza Wielkiego</p> <p>– wymienia najważniejsze reformy wewnętrzne Kazimierza Wielkiego</p> <p>– lokalizuje w czasie powstanie Akademii Krakowskiej</p>	<p>– za pomocą mapy opisuje politykę zagraniczną i wewnętrzną Kazimierza Wielkiego</p> <p>– wyjaśnia przyczyny rozwoju gospodarczego Polski w czasach Kazimierza Wielkiego</p>	<p>– w porządku chronologicznym opisuje politykę zagraniczną Kazimierza Wielkiego</p> <p>– wyjaśnia zmiany ustrojowe w państwie Kazimierza Wielkiego</p> <p>– wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski</p>	<p>– w szerokim aspekcie wyjaśnia i ocenia panowanie Kazimierza Wielkiego</p> <p>– zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy</p>
4. Andegawenowie i Jagiellonowie	<ul style="list-style-type: none"> • Unia polsko-węgierska i rządy Andegawenów • Początki unii polsko-litewskiej • Polityka Władysława Jagiełły • Wzrost znaczenia szlachty na przełomie XIV i XV w. 	<p>– prawidłowo lokuje w czasie unię w Krewie</p> <p>– rozpoznaje mapę monarchii Jagiellonów</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcie <i>unia personalna</i></p> <p>– wymienia założenia przywileju koszyckiego</p> <p>– wymienia założenia unii w Krewie</p>	<p>– wymienia przyczyny i skutki przywileju w Koszycach</p> <p>– lokalizuje w czasie przywilej w Koszycach, unię w Krewie</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki unii krewskiej</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcie <i>przywilej generalny</i></p>	<p>– wyjaśnia przyczyny przejęcia władzy w Polsce przez Andegawenów</p> <p>– wyjaśnia polityczne i gospodarczo-społeczne skutki przywileju koszyckiego</p> <p>– wyjaśnia rolę postaci Ludwika Andegaweńskiego, Jadwigi, Jagiełły, Witolda</p> <p>– lokuje w czasie unię w Horodle</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki unii horodelskiej</p>	<p>– opisuje w porządku chronologicznym dzieje unii polsko-litewskiej</p> <p>– porównuje założenia unii krewskiej i horodelskiej</p> <p>– ocenia znaczenie unii krewskiej dla dziejów Polski</p> <p>– wyjaśnia problem następstwa tronu po Jagiellach</p> <p>– wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski</p> <p>– wyjaśnia pojęcie <i>przywilej jedleński</i></p>	<p>– w szerokim zakresie wyjaśnia skutki przywileju w Koszycach dla procesu kształtowania się demokracji szlacheckiej</p> <p>– zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy</p>
5. Wielka wojna z zakonem krzyżackim	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny konfliktu polsko-krzyżackiego • Przebieg bitwy grunwaldzkiej i jej znaczenie 	<p>– prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni bitwę grunwaldzką</p> <p>– wymienia skutki bitwy grunwaldzkiej</p>	<p>– wskazuje na mapie Żmudź – wymienia przyczyny wojny z zakonem</p> <p>– lokuje w czasie i</p>	<p>– za pomocą mapy opisuje przebieg wielkiej wojny z Zakonem</p> <p>– wyjaśnia rolę postaci Władysława Jagiełły,</p>	<p>– opisuje w porządku chronologicznym przebieg konfliktów z Krzyżakami za panowania Władysława Jagiełły</p>	<p>– w szerokim aspekcie ukazuje dalekosiężne skutki zwycięstwa grunwaldzkiego dla dziejów Polski</p> <p>– zestawia najważniejsze</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Bitwa pod Grunwaldem w kulturze polskiej i późniejszej świadomości narodowej • Konflikt polsko-krzyżacki na soborze w Konstancji 		wymienia skutki I pokoju toruńskiego – za pomocą schematu opisuje przebieg bitwy grunwaldzkiej	Ulricha von Jungingena	– wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski – wyjaśnia znaczenie postaci Pawła Włodkowica	wydarzenia z dziejów Polski i Europy
6. Kazimierz Jagiellończyk i wojna trzynastoletnia	<ul style="list-style-type: none"> • Wyprawa i śmierć Władysława Warneńczyka • Przyczyny wojny trzynastoletniej • Przebieg walk podczas wojny trzynastoletniej • Zmiany w sztuce wojennej w XV w. • Skutki wojny trzynastoletniej • Polityka dynastyczna Jagiellonów w XV w. 	– prawidłowo lokuje w czasie wojnę trzynastoletnią – wskazuje zmiany terytorialne będące skutkiem wojny 13-letniej	– lokuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Warną – wymienia przyczyny wojny 13-letniej – wymienia skutki II pokoju toruńskiego – lokuje w czasie i wymienia postanowienia przywileju cerekwicko-nieszawskiego	– wyjaśnia przyczyny i skutki bitwy pod Warną – wyjaśnia pojęcia: <i>Związek Pruski, akt inkorporacji</i> – za pomocą mapy opisuje przebieg wojny 13-letniej – wyjaśnia znaczenie postaci Kazimierza Jagiellończyka – prawidłowo stosuje pojęcie <i>polityka dynastyczna</i>	– wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski – wyjaśnia przyczyny sukcesu Polski w wojnie 13-letniej – za pomocą mapy i drzewa genealogicznego przedstawia politykę dynastyczną Kazimierza Jagiellończyka	– w szerokim aspekcie międzynarodowym wyjaśnia i ocenia wyprawę warneńską – w szerokim politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym aspekcie wyjaśnia skutki wojny 13-letniej dla dziejów Polski – w szerokim zakresie wyjaśnia skutki przywileju cerekwicko-nieszawskiego dla procesu kształtowania się demokracji szlacheckiej
7. Kultura Polski średniowiecznej	<ul style="list-style-type: none"> • Architektura średniowieczna w Polsce • Najważniejsze zabytki sztuki średniowiecznej na ziemiach polskich • Początki polskiego dziejopisarstwa • Edukacja i nauka na ziemiach polskich w średniowieczu 	– rozpoznaje style architektoniczne średniowiecza – rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej w Polsce	– za pomocą schematów opisuje style romański i gotycki – wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej w Polsce – wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej w Polsce	– opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej w Polsce – opisuje system szkolnictwa w Polsce – wyjaśnia znaczenie postaci Wita Stwosza, Galla Anonima, Mistrza Wincentego zwanego Kałtubkiem, Jana Długosza	– wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecza w Polsce – opisuje dzieje Akademii Krakowskiej i wyjaśnia jej znaczenie	– w szerokim aspekcie ukazuje rolę kultury średniowiecznej dla dziejów Polski – wskazuje współczesne dziedzictwo kultury średniowiecza w Polsce

NAUCZANIE DWUJĘZYCZNE

OCENA CELUJĄCA

Uczeń zna fakty i pojęcia wymagane w programie nauczania. Potrafi dokonywać analizy i syntezy poznawanych faktów historycznych. Jest w stanie wykonać podstawową analizę przeczytanego tekstu źródłowego. Poprawnie odpowiada na pytania związane z poznany źródłem historycznym. Poza podręcznikiem przynajmniej sporadycznie korzysta z innych źródeł informacji dla poszerzenia swojej wiedzy i umiejętności historycznych. W pełni rozumie sens autentycznych przekazów różnego rodzaju. Potrafi bezbłędnie wskazać, wyselekcjonować i uporządkować informacje w przekazach. Potrafi bezbłędnie przetworzyć usłyszane informacje z uwzględnieniem zmiany stylu i formy.

Posługuje się wyłącznie językiem angielskim.

OCENA BARDZO DOBRA

Uczeń zna fakty i pojęcia wymagane w programie nauczania. Potrafi ukierunkowany przez nauczyciela (wskazówka, prosta odpowiedź) dokonywać analizy i syntezy poznawanych faktów historycznych. Jest w stanie wykonać podstawową analizę przeczytanego tekstu źródłowego. Poprawnie odpowiada na pytania związane z poznany źródłem historycznym. Uczeń potrafi zrozumieć ogólny sens autentycznych przekazów różnego rodzaju, wskazać, wyselekcjonować i uporządkować informacje szczegółowe w przekazach słownych, przetworzyć usłyszane informacje z uwzględnieniem zmiany stylu i formy, określić intencje autora, określić rodzaj tekstu. Uczeń posługuje się płynnie językiem angielskim.

OCENA DOBRA

Uczeń zna podstawowe pojęcia i fakty dotyczące materiału objętego programem nauczania. Dla kryteriów tej oceny dopuszcza się możliwość drobnych błędów i „usterek”. Pod kierunkiem nauczyciela uczeń potrafi dokonać analizy tekstu źródłowego i odpowiedzieć na związane z nim proste pytania. Odróżnia informację źródłową od informacji zawartej w podręczniku, jest w stanie rozróżnić podstawowe rodzaje źródeł. Uczeń w większości rozumie ogólny sens autentycznych przekazów różnego rodzaju, z drobnymi uchybieniami wskazuje, selekcjonuje i porządkuje informacje szczegółowe w przekazach słownych, dość dobrze radzi sobie z przetwarzaniem usłyszanych informacji z uwzględnieniem zmiany stylu i formy, w większości przypadków potrafi określić intencje autora, w większości przypadków potrafi określić rodzaj tekstu. Uczeń posługuje się językiem angielskim.

OCENA DOSTATECZNA

Uczeń zna co najmniej 51% wymaganego w programie materiału faktograficznego. Ze zrozumiałych względów 51% to określenie częściowo umowne

i elastyczne, tym niemniej jest oczywiste, że trudności w odpowiedzi na zadawane pytania i niemożność rozwiązywania stawianych przed uczniem problemów skutkuje niższą oceną. Uczeń jest w stanie dokonać podstawowej analizy i syntezy faktów pod kierunkiem nauczyciela. Po przeczytaniu tekstu źródłowego i uzyskaniu dodatkowych informacji jest w stanie odpowiedzieć na najprostsze pytania dotyczące przeczytanego tekstu.

Uczeń potrafi częściowo wychwycić ogólny sens autentycznych przekazów różnego rodzaju, ma pewne trudności ze wskazaniem, wyselekcjonowaniem i porządkowaniem informacji szczegółowych w przekazach słownych, ma pewne trudności z przetwarzaniem usłyszanych informacji z uwzględnieniem zmiany stylu i formy, czasem potrafi określić intencje autora, czasem potrafi określić rodzaj tekstu. Uczeń posługuje się prostym słownictwem w języku angielskim.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Uczeń musi znać przynajmniej 41% wymaganego programem materiału faktograficznego, z zastrzeżeniem umowności procentowego określenia tego zakresu. Dla tej oceny nie jest wymagana umiejętność analizy i syntezy. Uczeń może też nie odróżniać tekstu źródłowego od komentarza. Uczeń zna słownictwo z omawianych działów. Uczeń ma duże trudności z samodzielnym wychwyceniem ogólnego sensu autentycznych przekazów różnego rodzaju, na ogół nie potrafi wskazywać, selekcjonować i porządkować informacji szczegółowych w przekazach słownych, nie potrafi przetwarzać usłyszanych informacji z uwzględnieniem zmiany stylu, formy, rzadko potrafi określić intencje autora, rzadko potrafi określić rodzaj tekstu. Posługuje się bardzo prostym słownictwem w języku angielskim, zna jednak podstawowe słownictwo z omawianych działów.

OCENA NIEDOSTATECZNA

Uczeń nie jest w stanie opanować podstaw materiału zawartego w programie nauczania. Nie wykazuje żadnych starań mających na celu poprawę własnych umiejętności i wiedzy. Uczeń nie potrafi samodzielnie wychwycić ogólnego sensu autentycznych przekazów różnego rodzaju, nie potrafi wskazać, wyselekcjonować i porządkować informacji szczegółowych w przekazach słownych, nie rozumie sensu usłyszanych informacji, nie potrafi przetwarzać usłyszanych informacji z uwzględnieniem zmiany stylu i formy, nie potrafi określić intencji autora, nie potrafi określić rodzaju tekstu. Uczeń nie potrafi formułować nawet prostych wypowiedzi w języku angielskim, zarówno w formie pisemnej, jak i ustnej. Uczeń posługuje się jedynie językiem ojczystym.

